

SISTEM ECONOMIC – SISTEM MICROECONOMIC

Mihaela GRUIESCU, asis. univ. drd.
Universitatea „Constantin Brâncuși” Târgu-Jiu

Cuvinte cheie: piata, productie, preturi, profitabilitate

The economic system is a theoretical and ideal model for the presentation of constituent elements, its working and purpose. The microeconomic system represents a fundamental system of economics. It is made up of individual producers majority, therefore of those subsystem which realise goods and services destined to final or intermediate consumption using factors of production (work, capital, land, technological information etc.). The combination of factors is made for every subsystem, in accordance with a method of production (technology) that establish a more or less efficient utilisation of its resources.

Intuind tendinta spre generalizare a economiei de schimb, ca forma universala de desfasurare a vietii economice, diferite scoli economice au fost preocupate înca din perioada clasica sa fundamenteze modele de organizare si functionare apte sa ofere rezolvari viabile, sa permita atenuarea conflictului dintre resursele limitate si nevoile nelimitate. Pe baza acestor modele au fost imaginate sistemele economice, tipuri specifice de organizare si reglare a activitatii economice.

Sistemul economic reprezinta ansamblul relatiilor si institutiilor care caracterizeaza viata economica a unei societati determinate, localizata în timp si spatiu. El sintetizeaza o modalitate specifica de lupta împotriva raritatii, prin stabilirea unor optiuni cu privire la problema economica fundamentala si reglarea activitatii economice.

Un sistem economic se defineste prin raspunsuri specifice la un ansamblu de întrebări fundamentale: Cine? În ce scop? Cum? adica:

- cine este subiectul vietii economice care are initiativa si responsabilitatea, cel care își asuma decizia si actiunea de a întreprinde ceva si care, în acelasi timp, culege si raspunde pentru efectele succesului ori insuccesului;
- în ce scop este întreprinsa activitatea, care este finalitatea actiunii decise;
- cum, indica modalitatile prin care poate fi atins scopul propus, formele si cadrul juridic pentru organizarea si derularea cooperarilor cerute de actiunea întreprinsa.

La aceste întrebări pot fi date doua raspunsuri extreme care se exclud. Primul dupa care subiectul activitatii, deciziilor si responsabilitatilor economice este individul. Este teza de baza cu care opereaza teoria economica începând cu Adam Smith, dupa care omul da randament cu atât mai mare cu cât rezultatul activitatii sale îi determina mai evident soarta.

Idealul sistemului este crearea conditiilor fiecaruia de a realiza cel mai mare profit posibil: maximizarea câstigului monetar, bunastarea sociala fiind suma câstigurilor si avantajelor individuale. Procedeele prin care se realizeaza functionarea sistemului este liberalismul si proprietatea privata.

Conturile primului model teoretic de sistem economic au fost jalonate de catre Adam Smith si este cunoscut sub numele de sistem economic liberal sau de piata în cadrul caruia fortele naturale ale pietei, „mâna invizibila”, sunt cele care stabilesc modalitatile de actiune pentru a gasi solutii problemei fundamentale si atenuarii raritatii. În replica, Marx si alti teoreticieni de aceleasi convingeri filosofice au jalonat conturile altui tip de sistem economic: sistemul economic de comanda.

„Sistemul economiei de piata reprezinta acel tip de organizare a economiei în care raportul dintre cerere si oferta determina principiile de prioritate în producerea bunurilor, metodele de organizare si de combinare a factorilor de productie, iar persoanele si

categoriile de persoane care au acces la aceste bunuri sunt stabilite de nivelul si dinamica preturilor”.

Într-un mod mai concis, se considera ca economia de piata reprezinta acel sistem economic în care „mecanismele naturale (ale pietei, n.n) sunt singurele care tind sa asigure echilibrul cererii cu oferta, cu excluderea oricarei interventii a monopolurilor sau statului”.

Problema fundamentala a oricarui sistem economic este modul de alocare si utilizare a unor resurse limitate pentru satisfacerea unor nevoi nelimitate, cu o configuratie dinamica. Modul de alocare a resurselor decurge din tipul dominant de proprietate: privata sau publica.

Întreprinderea, privita ca sistem microeconomic, concentreaza, combina si organizeaza resurse în scopul de a produce bunuri si/sau servicii destinate vânzarii pe piata.

Sistemul microeconomic este supus unor limitari sau constrângeri, date de abilitatea managerilor de a controla si orienta eficient evolutia în timp a societatii. Este adevarat ca, pâna la un punct, o firma poate sa depaseasca aceste dezavantaje, date de dimensiunile mari sau de o dezechonomie de scara, stabilind, de exemplu, o împartire în subsisteme relativ autonome. Eventual, cresterea eficientei sistemului sau informational sau informatic poate mari coeziunea dintre management si fiecare subsistem în parte.

Totusi, orice sistem microeconomic va atinge o anumita limita la care costurile realizarii unor operatii sau servicii aditionale vor fi mai mari decât costurile implicate în realizarea lor de catre alte firme.

Functia principala a firmei ca sistem este, deci, de a cumpara sau închiria resurse sau imputuri de servicii de munca, capital si materii prime si a le transforma în bunuri si servicii destinate vânzarii pe piata.

Proprietarii imputurilor (munca, capital, pamânt, cladiri etc) utilizeaza venitul obtinut prin vânzarea sau închirierea serviciilor factorilor de productie pentru a cumpara bunuri si servicii produse de firme.

Apare astfel un flux circular generat de activitatea economica a firmelor, în cadrul caruia firmele nu numai ca realizeaza produse si servicii destinate vânzarii dar ofera locuri de munca muncitorilor si platesc impozite si taxe catre guvern în schimbul unor servicii oferite de acesta (educatie, sanatate, aparare etc.) pe care firmele nu le pot îndeplini deloc sau în mod eficient.

Sistemul microeconomic reprezinta un sistem fundamental al economiei de piata. El este alcatuit din multimea producatorilor individuali, deci a acelor subsisteme care, utilizând factorii de productie (munca, capital, pamânt, informatie tehnologica etc.), realizeaza bunuri si servicii destinate consumului intermediar sau consumului final.

Combinatia de factori se face, în cadrul fiecarui subsistem, conform unei metode de productie (tehnologii) care determina o utilizare mai eficienta sau mai putin eficienta a resurselor de care dispune acesta.

Functia esentiala a firmei în cadrul economiei este de a forma oferta agregata pe piata bunurilor si serviciilor precum si cererea pe piata imputurilor (factorilor de productie).

Sistemul microeconomic este alcatuit din cinci subsisteme:

- subsistemul raporturilor cu piata bunurilor si serviciilor;
- subsistemul de productie (tehnologic);
- subsistemul preturi – costuri - profitabilitate;
- subsistemul asigurarii cu factori de productie (imputuri);
- subsistemul financiar.

Firma functioneaza în cadrul anumitor limite care includ aceste subsisteme împreuna cu conexiunile si interdependentele dintre ele.

În exteriorul acestor limite exista o serie de alte sisteme cu care firma stabileste diferite legaturi necesare bunei desfasurari a propriei activitati. Printre aceste sisteme sunt cuprinse: piata bunurilor si serviciilor pe care firma le realizeaza, piata factorilor de productie (imputurilor) necesare activitatii firmei (munca, masini, echipamente, materii prime, materiale, pamânt etc.), piata financiara (banci si/sau piata de capital) pe care firma obtine resurse financiare necesare desfasurarii continue si dezvoltarii activitatii proprii, ale firmei concurente, actionariatul si statul. Aceste conexiuni sunt de natura materiala, informationala, financiara, umana etc. ceea ce face ca mecanismele si fluxurile care sunt influentate de aceste conexiuni sa aiba o complexitate ridicata, ceruta de integrarea în acelasi subsistem a unor legaturi atât de diferite.

Fiecare dintre aceste subsisteme realizeaza anumite functii bine precizate care contribuie la atingerea obiectivelor generale ale firmei. Ele pot aparea mai mult sau mai putin bine structurate în diferite firme în functie de profitul, gradul de dezvoltare, stilul managerial din cadrul firmelor respective etc. De regula, aceste subsisteme pot fi suprapuse unor servicii si compartimente existente în cadrul firmelor: productie, aprovizionare, desfacere, resurse umane, financiar – contabile; ele au obiective specifice, mecanisme decizionale proprii si realizeaza interdependente complexe cu alte sisteme din mediul extern.

De aceea, un astfel de subsistem nu se suprapune perfect unui serviciu sau compartiment functional al firmei, putând include elemente componente si din alte servicii si realizând functii cu mult mai complexe decât cele asociate cu viziunea manageriala asupra diferitelor servicii si compartimente functionale ale firmei.

Subsistemul raporturilor cu piata este, deci, interfata dintre firma si piata bunului si serviciului realizat, el declansând, în continuare, în cadrul firmei procese prin care aceasta se adapteaza continuu la cererea pietei, oferind spre vânzare produse sau servicii pe care, de regula, le si realizeaza. Piata bunurilor si serviciilor își exercita influenta asupra firmei în principal prin intermediul cererii pentru bunul si/sau serviciul pe care îl ofera firma. Aceasta cerere se formeaza prin interactiunea pietei cu sistemul consumatorului si poate fi influentata într-o masura redusa (prin reclama si publicitate) sau chiar deloc de catre firma. Firma cunoaste aceasta cerere fie direct, sub forma comenzilor primite de la clienti, fie indirect pe baza studiilor de piata pe care le întreprinde.

Subsistemul de productie (tehnologic) a firmei determina partea fizica (cantitativa) a deciziilor de productie în conditiile unui nivel dat al tehnologiilor existente în cadrul firmei. Altfel spus, el alege cea mai buna combinatie de imputuri (necesarul de imputuri) care permite realizarea programului de productie, furnizat de subsistemul raporturilor cu piata bunurilor si serviciilor. Utilizând imputurile primite de la subsistemul asigurarii cu factori de productie, subsistemul de productie realizeaza produse finite destinate vânzarii pe piata prin intermediul subsistemului raporturilor cu piata bunurilor si serviciilor. Daca programul de productie nu poate fi realizat datorita lipsei de echipamente, masini si tehnologii, atunci subsistemul de productie transmite catre subsistemul financiar cereri de investitii care se pot materializa în noi investitii.

Subsistemul preturi – costuri – profitabilitate utilizeaza o serie de modele bazate, în principal, pe functia de profit si functia de cost. Profitabilitatea tehnologiilor, deci si a firmei, este determinata de subsistemul costuri – preturi – profitabilitate. În cadrul acestuia se decide daca o tehnologie este pastrata în continuare sau este înlocuita. Schimbarea de tehnologie implica, însa, fonduri de investitii care sunt alocate în raport cu informatiile privind productia pe care subsistemul preturi – costuri – profitabilitate le primeste de la subsistemul de productie. Dar, pentru fiecare nivel al productiei, rezulta un anumit nivel al profitului, ceea ce face ca de la subsistemul preturi – costuri – profitabilitate sa fie transmise catre subsistemul de productie informatii privind profitabilitatea realizarii

anumitor cantitati de produse utilizând tehnologiile existente. Subsistemul de productie va alege sa produca în conditiile cele mai profitabile, utilizând capacitatile de productie care determina un venit marginal mai mare decât costul marginal implicat de utilizarea capacitatilor respective. Utilajele si echipamentele mai putin profitabile sau chiar aducând pierderi sunt treptat eliminate prin noi investitii în capacitati de productie, facute în raport cu resursele financiare disponibilizate de subsistemul financiar. În deciziile privind produsele profitabile, subsistemul preturi – costuri – profitabilitate trebuie sa ia în considerare si informatiile privind concurentii, deci alte firme care produc aceleasi produse sau produse substituibile. În acest mod, se asigura pastrarea partii de piata detinute.

Subsistemul asigurarii cu factori de productie (imputuri). Pentru a realiza productia în cadrul subsistemului de productie, firma are nevoie de factori de productie asociati nivelului acestuia. De regula, principalii factori de productie sunt munca, masinile si echipamentele, pamântul, materiile prime si materialele etc. Dintre acesti factori, munca si capitalul (masini, echipamente, utilaje s.a.) sunt cele mai importante, ele fiind procurate de firma de pe pietele specifice. De regula, piata imputurilor denumeste generic o multime de pietele specifice pentru fiecare tip de factor de productie. Comportamentul firmei pe aceste pietele depinde, evident, de pretul fiecărei pietele si influenteaza mai departe nivelul productiei, costurile de productie si, în ultima instanta, marimea profitului obtinut de firma.

Subsistemul preturi – costuri – profitabilitate primeste de la subsistemul de productie necesarul de resurse pentru productie si de la subsistemul financiar banii necesari procurarii de resurse. Apoi, prin intermediul relatiilor cu piata factorilor de productie, factorii sunt adusi în cadrul firmei si distribuiti catre activitatile de productie. Subsistemul financiar trimite catre subsistemul preturi – costuri – profitabilitate informatii privind costul acestor factori de productie.

Subsistemul financiar are ca principal obiectiv asigurarea si gestionarea resurselor financiare necesare firmei în diferite etape ale activitatii sale. Subsistemul financiar cupleaza firma la piata financiara, sursa principala de finantare a firmelor. Tot acest subsistem este cel care onoreaza obligatiile firmei catre actionari si stat, constând din plata dividendelor, respectiv plata impozitelor si taxelor datorate de firma. Având în vedere nevoile de finantare ale firmei, compuse din finantarea pentru dezvoltare (cumpararea de capital fizic) si din finantarea necesara platii imputurilor, se formuleaza cererea de credite în functie de conditiile de pe piata financiara, în special de marimea ratei dobânzii la creditele acordate de bancile comerciale. Fluxul de intrare de pe piata financiara îl constituie creditele (împrumuturile) acordate. Acestea, împreuna cu fondurile proprii disponibile ale firmei, sunt dirijate catre subsistemul preturi – costuri – profitabilitate, constituind resursele financiare destinate dezvoltarii firmei, respectiv catre subsistemul asigurarii cu factori de productie, fiind folosite pentru platile factorilor de productie (materii prime, materiale, capital fizic, munca, etc.). Subsistemul financiar are interdependente strânse cu alte sisteme din mediul înconjurator al firmei: statul, actionarii, bancile etc.

Bibliografie:

1. Boldur – Latescu Gh., Ciobanu Gh., Bancila I., Analiza sistemelor complexe, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti, 1982;
2. Brian W., Systems: Concepts, Methodologies, and Applications, vol.1, John Wiley Song, 1994;
3. Ciucur D., Gavrilă I., Popescu C., Economie, Editura Tribuna Economica, Bucuresti, 2004;
4. Nicholson W., Microeconomic Theory, The Drydon Press, Chicago,. New York, 1985;
5. Paun M., Analiza sistemelor economice, Editura ALL Educational SA, Bucuresti, 1997;
6. Scarlat E., Chirita N., Cibernetica sistemelor economice, Editura ASE, Bucuresti, 2003.